

عنوان درس:

نظام آراستگی محیط کار (5S)

دوره آموزشی طولی غیرمقطع

ویژه درجه داران

رسته: نت

منظم: سرپرستی

گردآوری و تدوین:

معاونت آماد و پشتیبانی سپاه

مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه جامع امام حسین (ع)

۱۳۹۷

جمهوری اسلامی ایران
مجلس شورای ملی

مؤسسه چاپ و انتشارات

دانشگاه جامع امام حسین (ع)

کد کتاب: ۶۵۶

سری: لجستیک ۵۷

سرشناسه	معاونت آماد و پشتیبانی سپاه
عنوان و پدیدآور	نظام آراستگی محیط کار (SS) / گردآوری و تدوین: معاونت آماد و پشتیبانی سپاه؛ با همکاری: مرکز مطالعات و پژوهش‌های لجستیکی، کمیته تدوین متون آموزشی
مشخصات نشر	تهران: دانشگاه جامع امام حسین (ع)، مؤسسه چاپ و انتشارات، ۱۳۹۷.
مشخصات ماهر	قطع وزیری، شانزده، ۸۰ ص: مصور، جدول، نمودار.
فروست	مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه جامع امام حسین (ع)؛ ۶۵۶: لجستیک؛ ۵۷
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۴۵-۸۳-۱
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
موضوع	انضباط - اکم - محیط کار، Labor discipline
موضوع	کارآمدی سازمانی، Organizational effectiveness
موضوع	مدیریت صنعتی، Industrial management
موضوع	بهره‌وری - مدیریت - Productivity -- Management
موضوع	بهداشت صنعتی، Industrial Hygiene
شناسه افزوده	سپاه پاسداران انقلاب اسلامی
شناسه افزوده	دانشگاه جامع امام حسین (ع)، مؤسسه چاپ و انتشارات
شناسه افزوده	مرکز مطالعات و پژوهش‌های لجستیکی
شناسه افزوده	عرب احمدی محمدعلی، ۱۳۵۳-
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۷: ۷۶ن۶ الف/ HF۵۵۴۹/۵
رده‌بندی دیویی	۶۵۸/۳۱۴:
شماره کتابشناسی ملی	۵۳۶۱۴۶۷:

• کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر، نسخه‌برداری، ترجمه و اقتباس برای دانشگاه - مؤسسه امام حسین (ع) محفوظ است.

• عنوان: نظام آراستگی محیط کار (SS)

• گردآوری و تدوین: معاونت آماد و پشتیبانی سپاه

• با همکاری: مرکز مطالعات و پژوهش‌های لجستیکی - کمیته تدوین متون آموزشی، محمدعلی عرب احمدی

• ویرایش فنی: محمدرضا اردستانی

• ویرایش ادبی: محمدعلی عباسی اقدم

• صفحه‌آرایی: بهزاد مرادی ساران، سعید کلاتری

• نوبت چاپ: اول (مهر ۱۳۹۷)

• شمارگان: ۲۰۰ نسخه

• قیمت: ۱۰۰،۰۰۰ ریال

• نشانی: تهران، شهرک قدس، میدان صنعت، خیابان هرمان، خیابان پیروان جنوبی، نبش کوچه پنجم، ساختمان اسری،

مرکز مطالعات و پژوهش‌های لجستیکی، تلفن: ۸۸۵۷۵۶۰-۲ دورنگار: ۸۸۰۸۶۷۸۶

• نشانی ناشر: تهران، بزرگراه شهید بابایی، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، معاونت پژوهش و فناوری، تلفن: ۷۳۸۲۸۲۶۰

دورنگار: ۷۷۱۰۵۷۵۲

پیش‌گستا

نظام تربیت و آموزش سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، هم‌زمان با تشکیل این نهاد زیربنایی و تأثیرگذار شکل درخته و مانند روحی باعث حیات، دوام و بقای سازمان در پاسخگویی به اهداف و مأموریت آن شده است. بر سوابق، پیشینه طراحی و اجرای نظام تربیت و آموزش در سپاه نشان‌دهنده آن است که فرماندهان، مدیران، برنامه‌ریزان آموزشی و درسی و مربیان همواره در تلاش برای طراحی و اجرای نظام تربیت و آموزش اثربخش و کارآمد مبتنی بر پاسخگویی به تهدیدهای دائماً متغیر و متحول بوده‌اند.

حضور مربیان در صحنه‌های نبرد و عملیات‌های بزرگ دوران دفاع مقدس نشان از انتقال تجارب، تاکتیک و تکنیک‌ها در مجموعه نظام تربیت و آموزش و ویژه در قسمت برنامه‌ریزی آموزشی، درسی، محتوا و مواد آموزشی داشته است. تغییر و تحولات برنامه‌های درسی و متون مرتبط دوره‌های طولی و عرضی اعم از عمومی و تخصصی نشان از توجه و دقت نظر سپاه دارد. نظام تربیت و آموزش آماد و پشتیبانی به‌عنوان یکی از زیر نظام‌های تربیت و آموزش سپاه با داشتن فرماندهان، مدیران و مربیان با تجربه دوران دفاع مقدس در حوزه‌های مأموریتی محوله، ضمن طراحی و اجرای نظام تربیت و آموزش منطبق با نیازهای مشترک و اختصاصی هر یک از حوزه‌های تخصصی آماد در پی دستیابی به طراحی و اجرای برنامه‌های درسی و تدوین متون مرتبطی است که همواره بتواند پاسخگوی نیازها و تهدیدهای متغیر محیط‌های پیچیده و ناپایدار باشد.

بر این اساس طرح بازنگری نظام تربیت و آموزش آماد و پشتیبانی در سال ۱۳۸۹ تدوین و تصویب شد. لذا معاونت آماد و پشتیبانی سپاه با به‌روزرسانی محتوا و متون آموزشی موجود و استمرار این امر مهم متناسب با تغییر و تحول صحنه‌های مأموریتی و با همکاری رده‌ها و مراکز آموزشی و بهره‌گیری مناسب از کارشناسان، اساتید مجرب و کارآزموده و نویسندگان و مترجمان متعهد به هر یک از موضوعات و عناوین درسی مورد نظر و با رعایت اصول و فواید علمی مربوطه، نیازهای دوره‌های آموزشی آماد و پشتیبانی را با کیفیتی مناسب فراهم کرده است.

در پایان از کلیه همکاران و دست‌اندرکارانی که زمینه انتشار این کتاب را فراهم کردند، تشکر و قدردانی می‌شود.

با همه تمهیدات و تلاش‌های انجام گرفته، بر این باوریم که آثار منتشر شده خالی از اشکال نیست. بی‌شک این اراء نظرات، پیشنهادها و نقدهای سازنده استادان گرامی، صاحب‌نظران ارجمند و دانش‌پژوهان عزیز، پشتوانه و سرمایه اصلی در این زمینه بوده و ما را در رفع اشکال‌ها و نواقص و ارتقای کیفیت اثربخشی هرچه بیشتر متون آموزشی یاری خواهد کرد.

معاونت آماد و پشتیبانی سپاه

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیش‌گفتار	(هفت)
مقدمه	(پانزده)
فصل اول: کلیات	۱
۱-۱- تاریخچه	۳
۱-۲- اهداف استقرار نظام آراستگی محیط کار	۴
۱-۳- اهمیت استقرار نظام آراستگی محیط کار	۴
۱-۴- افزایش قابلیت اطمینان تجهیزات	۵
۱-۴-۱- ارتقای ایمنی	۵
۱-۴-۲- افزایش بهره‌وری	۵
۱-۴-۳- بهبود کیفیت	۵
۱-۵- چرایی حق تقدم با استقرار نظام آراستگی محیط کار	۵
۱-۶- محاسن پیاده‌سازی نظام آراستگی محیط کار در سازمان‌ها	۶
۱-۷- بهره‌وری و نظام آراستگی	۷
۱-۸- پنج اس چیست؟	۷
۱-۹- اصول نظام آراستگی محیط کار	۸
۱-۱۰- نکات کلیدی و مؤثر در اجرای نظام آراستگی محیط کار	۸
فصل دوم: ساماندهی	۱۱
۲-۱- اصل اول ($1R$): ساماندهی	۱۳
۲-۲- اهداف اجرای اصل اول	۱۳
۲-۳- چگونگی استقرار اصل اول	۱۳
۲-۴- اقدامات اجرایی برای پیاده‌سازی اصل اول	۱۴
۲-۵- چند نکته درباره اجرای اصل اول	۱۹
۲-۶- روایت و حکایت	۲۰

۲۳	فصل سوم: سازماندهی و چیدمان
۲۵	۱-۳- اصل دوم (D ₂): سازماندهی، نظم و ترتیب و چیدمان
۲۵	۲-۳- اهداف اجرای اصل دوم
۲۶	۳-۳- چگونگی استقرار اصل دوم
۲۶	۴-۳- اقدامات اجرایی برای پیاده‌سازی اصل دوم
۲۶	۴-۳-۱- ایجاد نظم عمومی در سازمان
۲۷	۴-۳-۲- نظم دادن به بایگانی و استفاده از اسناد، مدارک و نامه‌ها
۲۷	۴-۳-۳- نظم در محیط اداری و وسایل اداری
۲۸	۴-۳-۴- انباشت و نگهداری تجهیزات، اقلام و مواد
۲۹	۴-۳-۵- کارگاه‌های محیط‌های تعمیراتی
۲۹	۴-۳-۶- چیدمان ابزار
۳۰	۵-۳- چند نکته درباره اجرای اصل دوم
۳۰	۶-۳- یک تجربه
۳۳	فصل چهارم: سپیدی و پاکیزگی
۳۵	۱-۴- اصل سوم (D ₃): سپیدی و پاکیزگی
۳۵	۲-۴- اهداف اجرای اصل سوم
۳۵	۳-۴- چگونگی استقرار اصل سوم
۳۶	۴-۴- اقدامات اجرایی برای پیاده‌سازی اصل سوم
۳۶	۴-۴-۱- پاک‌سازی محیط‌های عمومی
۳۷	۴-۴-۲- پاک‌سازی و نظافت تجهیزات و وسایل
۳۸	۴-۴-۳- پاکیزگی کارکنان (نیروها)
۳۸	۴-۴-۵- درجه‌بندی محیط‌های کاری از منظر اصل سوم
۳۹	۴-۴-۶- چند نکته درباره اجرای اصل سوم
۴۰	۴-۴-۷- روایت و حکایت
۴۳	فصل پنجم: استانداردسازی و تداوم

- ۱-۵- اصل چهارم (S_4): استانداردسازی و تداوم..... ۴۵
- ۲-۵- اهداف اجرای اصل چهارم..... ۴۵
- ۳-۵- دستورالعمل‌های مورد نیاز در اجرای اصل چهارم..... ۴۶
- ۴-۵- چگونگی استقرار اصل چهارم..... ۴۶
- ۱-۴-۵- استانداردسازی..... ۴۶
- ۲-۴-۵- تداوم..... ۴۷
- ۳-۴-۵- بهراری سلامت و ایمنی در محیط کار..... ۴۸
- ۴-۴-۵- بهرگیری مدیریت دیداری..... ۴۹
- ۵-۵- چند نکته در راه اجرای اصل چهارم..... ۴۹
- ۶-۵- روایت و حکایت..... ۵۲
- فصل ششم: استمرار، فرهنگ نظم..... ۵۵
- ۱-۶- اصل پنجم (S_5): استمرار، فرهنگ نظم و نهادینه‌سازی نظم و انضباط..... ۵۷
- ۲-۶- اهداف اجرای اصل پنجم..... ۵۷
- ۳-۶- چگونگی استقرار اصل پنجم..... ۵۸
- ۱-۳-۶- فرهنگ‌سازی..... ۵۸
- ۲-۳-۶- آموزش و توجیه کارکنان..... ۵۸
- ۳-۳-۶- برقراری نظم و انضباط..... ۵۸
- ۴-۳-۶- برقراری نظام پاداش‌دهی (تشویق و تنبیه)..... ۵۹
- ۴-۶- چند نکته درباره اجرای اصل پنجم..... ۵۹
- فصل هفتم: ساختار اجرایی و کمیته‌ها..... ۶۳
- ۱-۷- تبیین ساختار اجرایی و کمیته‌ها در نظام آراستگی محیط کار..... ۶۵
- ۲-۷- ساختار کمیته‌ها و تیم‌ها..... ۶۵
- ۳-۷- شرح وظایف..... ۶۵
- ۱-۳-۷- مسئول کمیته راهبری (فرمانده رده)..... ۶۵
- ۲-۳-۷- مسئول کمیته اجرایی و دبیر کمیته راهبری (معاون هماهنگ‌کننده)..... ۶۶

- ۶۶..... ۷-۳-۳- دبیر کمیته اجرایی (مسئول آماد و پشتیبانی رده)
- ۶۶..... ۷-۴- مسئول دبیرخانه نظام آراستگی
- ۶۷..... ۷-۵- مسئول کمیته ممیزی: مدیر بازرسی رده
- ۶۷..... ۷-۶- مسئول کمیته فرهنگی و آموزش
- ۶۷..... ۷-۷- مسئولین رده‌های زیرمجموعه (زیر کمیته‌های اجرایی)
- ۶۸..... ۷-۸- ع-بوم کارکنان
- ۷۱..... فصل ششم: ممیزی نظام آراستگی
- ۷۳..... ۸-۱- ممیزی و کنترل استقرار و استمرار نظام آراستگی محیط کار
- ۷۴..... ۸-۲- چک‌لیست‌های ممیزی نظام آراستگی محیط کار
- ۸۰..... منابع و مأخذ